

N:o 1.

Ank. till Riksd. kansli den 17 febr. 1905, kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg till § 7 riksdagsordningen.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, n:o 148, har herr A. Jönsson i Yngsjö hemställt, att Riksdagen ville till hvilande i grundlagsenlig ordning antaga ett tillägg till § 7 riksdagsordningen af ungefär följande lydelse:

»Till suppleanter för ledamöter i Första Kammaren äger landsting välja det antal personer, som anses nödigt, att i den ordning de blifvit valda inträda i tjänstgöring efter ordinarie ledamöter, som afgå, tills lagtima landsting väljer nya ordinarie ledamöter. Kungl. Maj:ts befallningshafvande meddelar suppleant, när han skall inträda. Inträffar ledighet under pågående riksdag, måste suppleant inom 14 dagar efter bevisligen mottagen underrättelse sig vid riksmötet infinna.»

Nämnda paragraf har följande lydelse:

»**Riksdagsordningen.**

§ 7.

Val till riksdagsman i Första Kammaren anställas af vederbörande landsting och stadsfullmäktige, så ofta ledighet uppstår, eller då

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 3 Saml. 1 Haft. (N:o 1)

Konungen förordnat nya val. Landsting sammanträder för det ändamål, där så erfordras, till urtima möte.»

Till stöd för sin hemställan har motionären anfört följande:

»Redan så strax efter nu gällande riksdagsordnings antagande som 1867 framhölls motionsvis i Andra Kammaren en brist i dess bestämmelser för val af ledamöter i Första Kammaren, som säkerligen i nuvarande tid är mera kännbar och till större olägenhet än någonsin förr. Motion väcktes nämligen det nämnda året i Andra Kammaren om sådant tillägg till riksdagsordningens § 7, att landstingen äfven må kunna välja suppleanter till Första Kammaren, att inträda, då någon ledamot mellan landstings sammanträden afgår, afider eller af någon orsak blir diskvalificerad för riksdagsmannaupdraget.

Förslaget motiverades af hänsyn till de kostnader för det allmänna och besvär för landstingsmännen, sammankallandet af urtima landsting för val af ledamöter af Första Kammaren orsakar. 1867 års konstitutionsutskott afstyrkte emellertid motionen, därvid bland annat yttrande, »att, då riksdagsordningens § 7 stadgar, det val till riksdagsman i Första Kammaren skall af vederbörande landsting och stadsfullmäktige anställas, så ofta ledighet uppstår», härmed otvifvelaktigt varit afsedt att åt valförsamlingen förvara dess rätt att vid hvarje tillfälle utse till riksdagsman den, för hvilken de väljande då hysa största förtroendet. Skulle åter vid riksdagsmannaval jämväl utses suppleanter, men desse först efter en längre tids förlopp inträdde i utöfningen af riksdagsmannakallet, och det således icke kunde tagas för gifvet, att de representerade de åsikter, som vid detta deras inträde vore rådande hos valförsamlingen, så blefve icke desto mindre denna genom det föregående valet af suppleanter beröfvad sin rätt att till representant utse den, som då ansåges därtill vara den lämpligaste. Äfven utan att behöfva förutsätta en sådan längre tids förlopp, är det tänkbart, att saknad af de i riksdagsordningens § 9 för ledamöter i Första Kammaren föreskrifna kvalifikationer vid det förra valet utgjort ett hinder för valmännen att till representant utse en person, som i annat fall funnits böra företrädesvis ifrågakomma, men att detta hinder bortfallit, när någon af de valde riksdagsmännen afginge, utan att valförsamlingen likväl då kunde till representant utse en sådan person, emedan en under andra förhållanden vald suppleant redan inträdt i den afgångnes ställe.

Mig synes, att dessa de egentligen enda skäl, som kunnat anföras mot den nämnda motionens syfte, fullständigt undanröjas därigenom, att ett visst antal suppleanter till Första Kammaren vid hvarje lagtima lands-

tingssammanträde väljas, att i denna egenskap kvarstå intill nästa lagtima landsting, då såväl riksdagsmän i de under året afgångnes ställe väljas som ock val af det behöfliga antalet suppleanter utses. Suppleantvalet skulle således ske årligen — en för landstingsarbetet föga betungande åtgärd — och valförsamlingen blefve därigenom oförhindrad att lägga, i och med valet, de åsikter i dagen, hvilka den ville hafva särskildt betonade i och för Riksdagen. De årligen återkommande suppleantsvalen kunde därjämte tjäna till att gifva de ordinarie representanterna en kanske icke alltid obehöflig vink om stämningen bland deras valmän, hvilken onekligen kan under den långa tid, för hvilken valen till Första Kammaren gälla, högst väsentligt förändras, utan att vederbörande riksdagsman, helst om han är bosatt långt borta från landstingsområdet, har behöflig kännedom därom. Jag vågar därför tro, att redan ur denna synpunkt årliga val inom landstingen af ersättare för afgående riksdagsmän i Första Kammaren icke skulle vara utan ett visst gagn för det allmänna.

Rörande de fördelar och lättnader, som med afseende å kostnader och besvär kunde vinnas genom val af suppleanter till Första Kammaren, yttrade 1867 års konstitutionsutskott, att kostnaderna och besvären för fyllnadsval till Första Kammaren äro af samma art som vid riksdagsmannaval i allmänhet, »hvilka alla i mer eller mindre mån äro med besvär och kostnader förenade, utan att likväl några åtgärder till förekommande af deras förnyande blifvit af motionären ifrågasatta».

Jag tror icke, att man nuförtiden mera allmänt är böjd att så lättvindigt som 1867 affärda frågan om besvären och kostnaderna i samband med det föreliggande ärendet. De anspråk, som i våra dagar ställas på den intresserade och i det allmänna lifvet anlitade medborgaren, blifva år för år alltmera kräfvande, i samma mån samhällets uppgifter blifva flera och mera invecklade. Det är också en i alla moderna samhällen allmän klagan, att allt flera och flera dugande män draga sig undan de medborgerliga uppdragen, emedan dessa taga deras krafter och tid så mycket i anspråk, att det egna arbetet som följd däraf måste eftersättas. Under sådana förhållanden blir det en alltmera bjudande plikt att söka ernå förenklingar i det medborgerliga arbetets organisation och besparingar öfverallt, där sådant utan olägenheter för det allmänna är möjligt. Och jag dristar bestämdt påstå, att ingen olägenhet skulle uppstå, om mellan landstingens lagtima sammanträden uppkomna ledigheter i Första Kammaren fylldes intill nästa landstingssammanträde af vid det närmast föregående lagtima landstinget valda suppleanter. Valmännens åsikter komme därigenom minst lika väl till synes och valförsamlingens rätt tillgodosåges i lika stor

utsträckning, som om en af urtima landsting vald ordinarie ledamot toge säte i kammaren. Alldeles säkert är, att rätt afsevärda kostnader för länen och mycket besvär för landstingsmännen därmed undkommes. Om de ganska stora kostnader, ett urtima landsting drager, behöfver jag i detta sammanhang helt visst endast erinra, liksom om det förhållandet, att ingen garanti gifves mot den möjligheten, att ett landsting kan nödgas sammanträda »urtima» flera gånger under ett enda år.

Hvad 1867 års konstitutionsutskotts anmärkning mot dåvarande motionär i ämnet angår, nämligen att han intet föreslagit till aflägsnande af med valen till Andra Kammaren förenade, liknande olägenheter, så tillåter jag mig hänvisa till det kända förhållandet, att i det af Kungl. Maj:t för fjorårets Riksdag framlagda förslaget till förändrade bestämmelser rörande val af ledamöter till Andra Kammaren stadgas, att mellan de allmänna valen uppkomna ledigheter skola fyllas på det sätt, att de, som vid de allmänna valen erhållit de näst efter de valde högsta röstetalen, successivt inträda i kammaren. I flera andra länder har man ju också redan infört systemet med suppleanter till nationalrepresentationens olika afdelningar.»

Den närmare formuleringen af det föreslagna tillägget till ifrågasvarande paragraf har af motionären öfverlämnats åt utskottet.

Det hufvudsakliga skäl, hvarpå motionären grundar sitt förslag om införande af suppleantsystem vid val af ledamöter till Riksdagens Första Kammare, synes vara, att därigenom skulle undvikas de kostnader för det allmänna samt de besvär och de ekonomiska uppoffringar för den enskilde landstingsmannen, hvilka äro förenade med urtima landsting, då sådant måste för riksdagsmannaval sammanträda. Detta skäl läser dock enligt utskottets uppfattning icke böra tillmätas någon större betydelse. Enligt hvad utskottet inhämtat, hafva under tiden från och med år 1866 till och med år 1904, eller sålunda under en tidrymd af 39 år, i hela riket urtima landstingsmöten för berörda ändamål hållits allenast vid 28 särskilda tillfällen. Vid sådant förhållande synes införandet af suppleantval till Första Kammaren ur den af motionären angifna synpunkt icke vara af behofvet påkalladt.

Hvad angår den förmenta fördel af dessa suppleantval, som motionären velat finna däri, att ledamöterna af Första Kammaren skulle genom sådana val erhålla behöflig kännedom om stämningen bland sina

valmän, vill utskottet endast erinra, att riksdagsmannen, som i utöfnin-
gen af sitt kall icke kan bindas af andra föreskrifter än rikets grund-
lagar, helt visst på annat sätt kan vinna besked om en möjligen ändrad
åskådning hos den korporation, af hvilken han blifvit vald.

Oafsedt den omständigheten, att regelbundet återkommande val
för så kort tidrymd som ett år föga öfverensstämmer med våra politiska
valförhållanden i allmänhet, och framför allt med afseende å Första
Kammaren, håller utskottet före, att den föreslagna reformen äfven i andra
afseenden måste anses mindre lämplig. Sålunda kunde, då suppleant-
val årligen skulle äga rum, däraf blifva en följd, att till suppleanter
valdes personer utan behörig hänsyn till deras benägenhet att åtaga sig
och deras lämplighet att utöfva representantkallet.

Slutligen vill utskottet icke underlåta att påpeka, att den af
motionären föreslagna grundlagsändringen för sitt genomförande kräfver
ändringar jämväl i åtskilliga andra grundlagsbestämmelser rörande
Första Kammarens bildande, såsom i fråga om fullmakt och afsägelse.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke må föranleda någon
Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 februari 1905.

På utskottets vägnar:

HUGO BLOMBERG.